

Z kroniki naukowej

PROFESOR GERARD LABUDA DOKTOREM HONORIS CAUSA UNIwersYTETU WROCLAWSKIEGO

Dnia 15 września 1999 r. w Auli Leopoldyńskiej Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się uroczystość wręczenia prof. Gerardowi Labudzie doktoratu *honoris causa* Uniwersytetu Wrocławskiego.

Gerard Labuda, jeden z najwybitniejszych polskich mediewistów, urodził się w Nowej Hucie koło Kartuz 28 grudnia 1916 r. Jego zainteresowania historyczne ujawniły się już podczas nauki w gimnazjum klasycznym w Wejherowie, co zaowocowało studiami historycznymi na Uniwersytecie Poznańskim (od 1936). Tutaj zetknął się ze swymi przyszłymi mistrzami Leonem Koczym, Kazimierzem Tymienieckim i Zygmuntem Wojciechowskim. W roku akademickim 1938/1939 przebywał na studiach w szwedzkim uniwersytecie w Lund. Po wybuchu II wojny światowej musiał opuścić Poznań i udać się do Chrobrza w Małopolsce, gdzie pracował jako archiwista, a potem księgowy w Ordynacji Myszkowskich. Równoległe ukończył i obronił (1943) na Tajnym Uniwersytecie Ziemi Zachodnich rozprawę doktorską (dyplom doktorski został wystawiony dopiero w 1945 r.). Był również wykładowcą filii tej uczelni w Kielcach.

Po zakończeniu działań wojennych Gerard Labuda wrócił do Poznania, gdzie już w 1946 r. habilitował się na Uniwersytecie Poznańskim (podstawą były *Studia nad początkami państwa polskiego*) i objął Katedrę Historii Słowiańszczyzny Zachodniej. Następnie kierował katedrą Historii Polski (1956-1961) oraz Zakładem Historii Średniowiecznej w Instytucie Historii UAM (do 1984). W latach 1946-1950 pełnił funkcję zastępcy profesora, w 1950 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a już w 1956 r. profesora zwyczajnego. W 1962 r. został wybrany rektorem Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, a jego kadencja trwała do 1965 r.

Równoległe z bogatą karierą uniwersytecką Gerard Labuda pracował w Instytucie Zachodnim w Poznaniu, od 1958 r. jako wicedyrektor, zaś w latach 1958-1961 jako dyrektor (do 1964 r. pozostawał prezesem Kuratorium Instytutu Zachodniego). Podjął też obowiązki kierownika Zakładu Historii Pomorza Polskiej Akademii Nauk (od 1953 do 1986 r.) i od tego czasu stale współpracuje z tą instytucją naukową. W 1964 r. został członkiem korespondentem, a 1966 r. członkiem rzeczywistym PAN. W latach 1972-1980 pełnił funkcję prezesa poznańskiego oddziału Polskiej Akademii Nauk, od 1972 r. był też członkiem prezydium tej instytucji, w latach zaś 1984-1986 jej wiceprezesem. Jeszcze w 1951 r., tuż przed rozwiązaniem Polskiej Akademii Umiejętności, został jej członkiem korespondentem. Po reaktywowaniu PAU w 1989 r. podjął obowiązki prezesa (obecnie jest prezesem honorowym). W latach 1972-1975 był też prezesem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Gerard Labuda jest laureatem licznych nagród państwowych, nagrody Herdera, a także był uhonorowany wieloma odznaczeniami państwowymi. W uznaniu jego zasług na polu naukowym, dydaktycznym (wykształcił wielu znanych dzisiaj uczonych specjalizujących się w dziejach średniowiecza) i organizacyjnym liczne uczelnie postanowiły nadać mu najwyższą godność akademicką, doktorat honorowy: Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytet Warszawski.

Dorobek naukowy Gerarda Labudy w zakresie dziejów średniowiecza (polskiego i powszechnego), dziejów Słowiańszczyzny i Pomorza oraz zakonu krzyżackiego, czy też na polu badań źródłowa-

wczyh i edycji źródłowych trudny jest do przecenienia. Spod jego pióra wyszło ponad 1600 publikacji i nie sposób wskazać wśród nich najważniejsze. Wymieńmy więc tylko: *Studia nad początkami państwa polskiego* (1946); *Pierwsze państwo słowiańskie – państwo Samona* (1949); *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów* (1954 obecnie wznowione pt. *Słowiańszczyzna starożytna i wczesnośredniowieczna. Antologia tekstów źródłowych* – 1999); *Źródła, sagi i legendy do najdawniejszych dziejów Polski* (1960); *Fragmety z dziejów Słowiańszczyzny Zachodniej*, T. I-III (1960-1974); *Źródła skandynawskie i anglosaskie do dziejów Słowiańszczyzny* (1961); *Polska granica zachodnia* (2. wyd. 1971); *Zaginiona kronika w Rocznikach Jana Długosza* (1983); *Dzieje Zakonu krzyżackiego w Prusach* (wspólnie z Marianem Biskupem, 1986); *Studia nad początkami państwa polskiego*, T. I-II (1987-1988); *Pierwsze państwo polskie* (1989); *Mieszko II, król Polski 1025-1034* (1992); *Mieszko II. Król Polski w czasach przelomu 1025-1034* (1994) oraz *Korona i infuła. Od monarchii do poliarchii* (1996). Gerard Labuda redagował też wielotomowe dzieła, takie jak: *Historia Pomorza i Historia dyplomacji polskiej*, a przez wiele lat był redaktorem „Roczników Historycznych” i „Studiów Źródłoznawczych”. Ostatnio opublikował antologię opracowań dotyczących postaci świętego Wojciecha (*Święty Wojciech w polskiej tradycji historiograficznej. Antologia tekstów* – 1997)¹.

Senat Uniwersytetu Wrocławskiego, biorąc pod uwagę zasługi Gerarda Labudy dla nauki polskiej, podjął uchwałę o nadaniu mu najwyższej godności akademickiej. Uroczystość nadania doktoratu *honoris causa* odbyła się 15 września 1999 r. w Auli Leopoldyńskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przed otwarciem Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich. Zebranych w przepelnionej auli gości, wśród których znajdowali się: prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski, parlamentarzyści, ministrowie rządu RP, przedstawiciele władz lokalnych i Kościołów oraz licznie zgromadzeni przedstawiciele świata nauki, powitał rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. Romuald Gelles. Następnie laudację wygłosił dziekan Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych prof. Krzysztof Wachowski, a sylwetkę i dorobek naukowy prof. Gerarda Labudy przedstawił promotor – prof. Lech Leciejewicz. Po wystąpieniach dziekana Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego i promotora oraz wręczeniu dyplomu doktora *honoris causa* rektor Romuald Gelles poprosił o wygłoszenie wykładu prof. Gerarda Labudę, który przedstawił refleksje na temat powiązania historii i współczesności, szczególnie akcentując rolę i postawy etyczne polityków. Na zakończenie uroczystości głos zabrał honorowy patron Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski, który do gratulacji dołączył przemówienie podnoszące zasługi naukowe Gerarda Labudy. Uroczystość zakończył rektor Romuald Gelles, zapraszając jednocześnie do składania gratulacji nowemu doktorowi honorowemu Uniwersytetu Wrocławskiego w rektoracie. Swego rodzaju podsumowaniem porannych wydarzeń było otwarcie w godzinach południowych Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich, zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Historyczne, na którym prof. Gerard Labuda wygłosił jeden z referatów inauguracyjnych.

Józef Dobosz

PROFESOR BOHDAN GRUCHMAN DOKTOREM HONORIS CAUSA AKADEMII EKONOMICZNEJ IM. KAROLA ADAMIECKIEGO W KATOWICACH

Doktorat *honoris causa* jest honorowym tytułem nadawanym przez wyższe uczelnie i mającym w tradycji akademickiej szczególne znaczenie jako forma uznania dla osoby, która wniosła znaczący wkład w rozwój nauki i kształcenie studentów¹. Jest to symboliczny akt włączenia do wspólnoty

¹ Szerzej na temat dorobku naukowego prof. Gerarda Labudy (do 1986) zob.: *Ars historica. Prace z dziejów powszechnych i Polski*. Poznań 1976, s. 9-88 (bibliografię zestawił Jerzy Strzelczyk); „Zapiski Historyczne” 52 (1987), s. 229-253 oraz 61 (1996), z. 4, s. 7-23 (bibliografię zestawił Bogdan Wachowiak).

² Opracowano na podstawie materiałów przygotowanych przez Akademię Ekonomiczną im. Karola Adamieckiego w Katowicach z okazji nadania prof. Bohdanowi Gruchmanowi tytułu doktora *honoris causa* oraz informacji uzyskanej w Katedrze Europeistyki Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.